

A Kúria a dr. Helmeczy László ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Kovács Előd ügyvéd által képviselt alperes ellen munkavállalói rendkívüli felmondás jogszerűségének megállapítása iránt a Nyíregyházi Munkaügyi Bíróságnál 1.M.317/2011. szám alatt megindított és másodfokon a Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.682/2012/3. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2013. október 30. napján megtartott nyilvános tárgyalás eredménye alapján meghozta, és 2013. november 6-án kihirdette a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Kúria a Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.682/2012/3. számú ítéletének a marasztalás összegét 15.200.000 (tizenötmillió-kettőszázezer) forintban megállapító rendelkezését az 5.700.000 (ötmillió-hétszázezer) forintot meghaladó részében hatályon kívül helyezi és e körben a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítja. Megállapítja, hogy az alperest a kamatfizetési kötelezettség 2011. április 11-étől terheli. A másodfokú bíróság ítéletének az alperest 5.700.000 (ötmillió-hétszázezer) forintban és kamatában marasztaló rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - tizenöt nap alatt - 125.000 (százhuszonötezer) forint és 33.750 (harmincháromezer-hétszázötven) forint áfa együttes másodfokú és felülvizsgálati eljárási részköltséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 45.000 (negyvenötezer) forint fellebbezési és 57.000 (ötvenhétezer) forint felülvizsgálati eljárási részilletéket.

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a felek felülvizsgálati eljárási költségét egyenként 20.000 (húszezer) forintban és 5.400 (ötezer-négyszáz) forint áfában, a felülvizsgálati eljárás illetékét 50.000 (ötvenezer) forintban állapítja meg.

I n d o k o l á s

A felperes a keresetében a munkavállalói rendkívüli felmondás jogszerűségének megállapítását és az ehhez fűződő jogkövetkezmények alkalmazását kérte.

A Nyíregyházi Munkaügyi Bíróság 1.M.317/2011/11. számú ítéletével a 2011. április 11-én kelt munkavállalói rendkívüli felmondás jogszerűségét állapította meg, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek bruttó 5.700.000 forintot és ezen összeg után 2011. április 11-étől a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperest perköltség, míg a feleket egyenlő arányban illeték viselésére kötelezte.

A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 1990. óta állt különböző szerződéses jogviszonyokban az alperes, illetve jogelődje alkalmazásában. 2009. április 1-jétől 2013. december 31-éig szóló munkaszerződéssel a felperes az NY.T. főszerkesztője lett.

A munkavállaló 2011. április 11-én kelt rendkívüli felmondásával szüntette meg a jogviszonyát. Ennek indokolásában egyebek mellett arra hivatkozott, hogy a betegállományát, valamint a szabadságának leteltét követően, 2011. március 2-ától, amikor munkára jelentkezett, az Mt. 83/A. § (1) bekezdése alapján az NY.T. főszerkesztői munkaköre helyett archívum igazgató munkakörbe irányították. Ilyen munkakör korábban nem létezett, az átirányítás olyan módon történt, hogy a felperes sem íróasztalt, sem számítógépet, sem irodát és egy konkrétan megnevezett munkatársat sem kapott a feladat ellátásához. A felperes álláspontja szerint maga az átirányítás is törvénysértő volt, hiszen a Munka törvénykönyvében ténylegesen meglévő jogintézményt arra használt fel a munkáltató, hogy a felperes munkaszerződését megszegje és ne foglalkoztassa tovább az eredeti munkakörében.

A rendkívüli felmondás szerint az átirányítás időtartama alatt a felperes személyesen többször, de írásban is kereste a munkáltatót „áldatlan állapotának” rendezésére, amely nem járt sikerrel. Közös megegyezésre pénzhiány miatt nem került sor.

Az átirányítás 2011. április 1. napjával megszűnt, a munkáltatói nyilatkozatokból azonban kiderült, hogy az eredeti munkakörben való foglalkoztatására az alperes nem hajlandó. A munkáltató ígérete ellenére további átirányításról nem rendelkezett, főszerkesztőként, újságíróként nem foglalkoztatta, műsort nem készíthetett, valójában az átirányításos, archiválási igazgatói munkakör is megszűnt. Abba a helyzetbe került, hogy munkaszerződése mellett nem végezheti a munkáját, amely körülmények túrhetetlenek és megalázóak a számára.

A munkaügyi bíróság ítélete szerint a munkáltató terhére volt értékelhető, hogy a felperes távolléte ideje alatt - míg betegállományban illetve szabadságon volt - az alperes nem gondoskodott arról, hogy a visszatérését követően hol, milyen munkakörben fogja foglalkoztatni, illetve hogy az eredeti munkakörben a korábbi műsorait a felperesnek biztosítsa.

A felperes által korábban vezetett műsorok részben megszűntek, részben átnevezésre kerültek, de a bíróság álláspontja szerint ez arra az átmeneti időre, amíg a felperes keresőképtelen és hosszabb ideig szabadságon volt, indokolt is lehetett. Visszatérését követően azonban a munkáltatónak biztosítania kellett a megfelelő munkakörülményeket, munkafeltételeket. Erről a felperessel érdemben nem tárgyalt, feladatai ellátásában így korlátozta.

A munkaügyi bíróság a bizonyítási eljárás során megállapította, hogy gazdaságilag nem volt indokolt a munkáltató részéről az átirányítás a V.K.N. Kft.-nél, ezen belül a felperes munkavégzési területénél. A városi televíziónál gazdasági gondok nem mutatkoztak, működési problémák nem jelentkeztek, a műsorkészítési,

műsorszerkesztési, műsorvezetési feladatokat továbbra is ellátták. Aránytalan sérelmet jelentett a felperes főiskolai végzettségével és több éves médiatapasztalata alapján 57 éves korában olyan munkakörbe történő átirányítása, amely a munkáltatónál korábban nem volt. Az átirányításra így nem a jogszabályban hivatkozott okból került sor, hanem egyéb körülmények miatt, amelyre figyelemmel a bíróság azt állapította meg, hogy a munkáltató rendeltetésellenesen gyakorolta az átirányítás jogát.

Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt az Mt. 96. §-ának (7) bekezdésében foglaltakra, valamint az Mt. 88. § (1) és (2) bekezdésében rögzítettekre. Álláspontja szerint a felperes a határozott idő végéig, 2013. december 31-éig nem tarthat igényt elmaradt munkabérre, csak egy éves időtartamra. Ez összhangban van azzal is, hogy a határozott időre szerződött munkavállaló nem kerülhet előnyösebb helyzetbe a határozatlan időre foglalkoztatott munkavállalónál azzal, hogy adott esetben neki hosszabb, felperes esetében több mint két évre járó munkabért fizessen ki a munkáltató.

Az elsőfokú bíróság megalapozatlannak találta a felperes végkielégítés és átalánykártérítés megfizetésére irányuló igényét. A felek fellebbezése folytán eljáró Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.682/2012/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta, az alperes marasztalásának összegét bruttó 15.200.000 forintra felemelte, kamatot az alperes bruttó 8.161.365 forint után 2012. január 1. napjától köteles fizetni. A bíróság az alperest terhelő perköltség összegét leszállította, az illeték mértékét felemelte, míg a felperes által fizetendő eljárási illeték összegét leszállította. Egyebekben a munkaügyi bíróság ítéletének fellebbezett részét helybenhagyta és az alperest perköltség és illeték viselésére kötelezte.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az átirányítás jogszerűsége nem lehetett a jelen jogvita tárgya, de annak ideje és az azt követően tanúsított munkáltatói magatartás már igen, mivel ennek vizsgálata szükséges ahhoz, hogy megállapítható legyen a munkavállalói rendkívüli felmondás jogszerűsége.

Helytállóan hivatkozott arra az alperesi képviselő, hogy az archiválási tevékenység kiemelt jelentőségű, és igen fontos. Erre tekintettel 2011. március 4-én a felperes átvette az archívum igazgatói munkaköréről szóló tájékoztatást. E munkakör ellátásához rendelkeznie kell a tájékoztató szerint folyamatosan bővülő szakmai, gyakorlati, szakirodalmi ismeretekkel, számítástechnikai és irodatechnikai eszközökkel. A felperes ténylegesen a munkakör mellé eszközöket nem kapott.

Az átirányítás idejének lejártát követően a felperes részére munkafeladatot az alperes nem határozott meg. A törvényszék osztotta a munkaügyi bíróság álláspontját, hogy a munkáltató a foglalkoztatási kötelezettségének nem tett eleget, a felperest nem a 2009. április 1. napjától 2013. december 31-éig határozott időre

megkötött szerződés szerint az NY.T. főszerkesztői munkakörében foglalkoztatta, ezért a felperes jogszerűen szüntette meg rendkívüli felmondással a jogviszonyát.

Az összecszerűség értékelésekor a munkaügyi bíróság utalt a BH.1996. évi 452. számú eseti döntésben megfogalmazottakra. Az ítélet szerint megalapozottan hivatkozott a felperes képviselője arra, hogy a megkötött határozott idejű szerződés alapján a munkavállaló amennyiben a munkáltató jogellenes magatartást nem fejt ki, a határozott idő lejártáig dolgozhatott volna, így megillette volna 2013. december 31-éig, a határozott idejű szerződés megszűnésének időpontjáig a havi 475.000 forint munkabér. Rendelkezett volna bejelentett jogviszonnyal, ettől is az alperes hibájából esett el, jövedelemhez nem jutott, ez részére kárként jelentkezik, ami a jelen eljárás során bizonyítást nyert. A munkaügyi bíróság ítéletének fellebbezett részét erre tekintettel a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és az alperest 15.200.000 forint megfizetésére kötelezte.

Az alperes felülvizsgálati kérelme elsődlegesen a felperes keresetének elutasítására irányult, másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Harmadlagosan a Nyíregyházi Törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését, és az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta a felperes perköltség fizetésre kötelezése mellett.

A felülvizsgálati érvelés szerint az alperes által megvalósított átirányítás nem okozott a felperesnek aránytalan sérelmet. Az NY.V. akkori ügyvezetője helyesen úgy ítélte meg, hogy az archiváláshoz szükséges információkkal és ismeretekkel a televíziónál már több mint 20 éve dolgozó N.M. rendelkezik, akinek a feladat elvégzéséhez szükséges nagyfokú önállósága és szervezőkészsége is van.

A felülvizsgálati kérelem utalt a BH.1998.98. számú eseti döntésre, amely a jogszerű átirányítással foglalkozik.

A felülvizsgálati érvelés szerint a jogerős ítélet tévesen hivatkozik a BH.1996. évi 452. számú eseti döntésre, mivel nem vette figyelembe az azóta bekövetkezett jogszabályváltozást.

A törvényszék ítéletének rendelkező részéből nem tűnik ki, hogy a felperes a megítélt marasztalási összegre, bruttó 15.200.000 forintra milyen konkrét jogcímen jogosult. Az elsőfokú ítélet ugyanis nem kártérítésként, hanem az Mt. 88. § (2) bekezdésére alapozva marasztalta az alperest, a másodfokú ítélet pedig csak a marasztalási összeget változtatta meg, egyéb rendelkezés tekintetében azon nem változtatott.

A kereseti kérelemhez kötöttség elsősorban összecszerű kötöttséget jelent, vagyis a másodfokú bíróság értékben nem ítélt meg többet, mint amennyire a kereseti kérelem eredetileg irányul. Ez sérti a Pp. 146. §-ában foglaltakat, mivel a felperes a fellebbezési tárgyaláson tért át az Mt. 97. § (7) bekezdésére, mint kereseti jogalapra.

Amennyiben a keresetváltoztatás jogszerű lenne, úgy eljárási hibát vétett a bíróság, mivel a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján elmulasztotta a feleket kioktatni a bizonyítási teher alakulásáról. A felperesi kár tekintetében sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem folytatott le bizonyítást, ezért súlyosan jogsértő az ítélet kártérítés bizonyítottságára vonatkozó megállapítása. Az ítéletben meghatározottakkal ellentétben a múltban mutatott munkavállalói teljesítmény semmiféle garanciát nem jelent a jövőre nézve, tehát ítéleti bizonyossággal nem állapítható meg, hogy „a határozott idő lejártáig dolgozhatott volna” a felperes.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem részben alapos.

A perbeli időben hatályos 1992. évi XXII. törvény (régi Mt.) 96. §-ának (1) bekezdése szerint a munkáltató, illetve a munkavállaló a munkaviszonyt rendkívüli felmondással megszüntetheti ha a másik fél a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan, vagy súlyos gondatlansággal, jelentős mértékben megszegi, vagy egyébként olyan magatartást tanúsít, amely a munkaviszony fenntartását lehetetlenné teszi. Ettől érvényesen eltérni nem lehet.

Az eljáró bíróságok a rendelkezésre álló adatok alapján helytállóan fejtették ki, hogy a felperes által vezetett műsorok részben megszűntek, részben átnevezésre kerültek, így az alperesnél változtatások váltak szükségessé, amelyek a felperes által ellátott tevékenységre is kihatással voltak. A munkáltatót [régi Mt. 102. § (3) bekezdés a) pont] azonban kötelezettség terhelte a felperes foglalkoztatásának biztosítása körében, amelynek nem tett eleget.

Az eljáró bíróságok helytálló következtetést vontak le arra, hogy az átirányítás a felperes végzettségéhez, korához, hosszú idejű munkavégzéséhez képest aránytalan sérelmet jelentett akkor is, ha az archiválási munka adott időszakban az alperes megítélése szerint jelentős feladatot jelentett.

A munkáltató az átirányítást követően tájékoztatási kötelezettségének [régi Mt. 3. § (2) bekezdés] sem tett eleget, nem adott eligazítást arról, hogy kik tekintendők a felperes közvetlen munkatársainak, kikkel szemben rendelkezik utasítási joggal és az milyen terjedelmű.

Ugyancsak helytálló a bíróságok azon érvelése, hogy az átirányítás lejártát követően - ami a felülvizsgálati kérelemben írtaktól eltérően nem néhány napot jelentett - a munkáltatónak intézkednie kellett volna a korábbi munkaszerződés és munkaköri leírás szerinti foglalkoztatásról, amelyet nem teljesített. A felperes ezek után alappal következtethetett arra, hogy az alperes őt eredeti munkakörében nem kívánja foglalkoztatni, helyzetét nem rendezi. Mindezen körülmények mellett pedig jogszerűen élt a rendkívüli felmondással, amelynek jogkövetkezményeit az alperesnek kell viselnie.

Alaptalan azon felülvizsgálati érvelés, hogy a jogerős ítélet a

kereseten túlterjeszkedett és nagyobb összeget ítélt meg a felperes javára, mint amelyet eredetileg igényelt. A felperes a kereseti kérelmében is a követelés összegét 15.516.000 forintban jelölte meg az Mt. 96. §-ának (7) bekezdésére utalással (beadvány, 5. oldal utolsó bekezdés). Ebből következően az a felülvizsgálati hivatkozás is megalapozatlan, hogy a felperes a másodfokú tárgyaláson tért át az Mt. 96. § (7) bekezdésében foglaltakra igényének előterjesztésekor. Mivel nem volt keresetváltoztatás, a Pp. 3. §-ában foglaltak megsértésére történő alperesi hivatkozás is alaptalan.

Helyes azon alperesi érvelés, hogy a másodfokú bíróság ítéletében - figyelemmel a perbeli időben hatályos Mt. 96. § (7) bekezdésére - tévesen utalt a BH.1996.452. számú eseti döntésre. Az Mt. 88. § (2) bekezdését az 1995. szeptember 1. napján hatályba lépett 1995. évi LV. törvény módosította (miként ezt a határozat lábjegyzete is tartalmazza). Az ügyben irányadó Mt. 88. § (2) bekezdés alapján tehát a felperes a még hátralévő idő teljes tartamára járó munkabérre -e jogcímen- nem válhatott jogosulttá.

A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja [Pp. 272. § (2) bekezdés], a felülvizsgálati eljárásban pedig a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között lehet felülvizsgálni [Pp. 275. § (2) bekezdés].

Az elsőfokú bíróság ítéletében megítélt összegszerűségekre nézve a felülvizsgálati kérelem érdemi előadást nem tartalmazott, így ezen döntés felülvizsgálatára nem volt jogszabályi lehetőség (másodlagos felülvizsgálati kérelem).

A másodfokú bíróság ítéletének indokolása nem tartalmaz jogi okfejtést arra vonatkozóan, hogy a felemelt összegű marasztalást milyen jogszabály alapján állapította meg, ennél fogva az ítéletének ezen része jogszabálysértő (Pp. 221. § (1) bekezdés 1. mondata), ami hatályon kívül helyezést tett szükségessé.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a Pp. 275. §-ának (3) és (4) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ítéletének a marasztalás összegét 15.200.000 forintban megállapító rendelkezését az 5.700.000 forintot meghaladó részében hatályon kívül helyezte azzal, hogy az alperest a kamatfizetési kötelezettség 2011. április 11-étől terheli, míg az 5.700.000 forintot meghaladó részében - a másodfokú eljárási illetékekre és a fellebbezési költségekre is kiterjedően - a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A jogerős ítélet további rendelkezéseit hatályában fenntartotta. A hatályon kívül helyezett részre vonatkozó felülvizsgálati eljárási költséget és a felülvizsgálati eljárás illetékét csupán megállapította (Pp. 275. § (5) bekezdés). Az alperes együttes perköltség fizetési kötelezettsége a Pp. 78. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Az alperesnek az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet

13. §-ának (2) bekezdése szerint kell fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetéket fizetnie.

Budapest, 2013. november 6.

**Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó
Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró**

A kiadmány hitelével:
bírószági tisztviselő